

بررسی رابطه اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر

مهوش عرب زوزنی^{۱*}، علی شیرافکن کوپکن^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور، سمنان، ایران. (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار گروه آموزشی روانشناسی، دانشگاه پیام نور، سمنان، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر بود. اهمال کاری تحصیلی یکی از مشکلات شایع است که به طور کلی، عملکرد دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر متوسطه اول شهر خواف در سال ۱۳۹۹، به تعداد ۷۸۰ تشکیل دادند. نمونه آماری در این پژوهش، بر طبق جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) ۲۵۴ نفر از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه اعتیاد به گوشی همراه هونگ یونگ کو، پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثیلوم و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار PLS استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: اهمال کاری تحصیلی، اعتیاد به گوشی همراه، خودکارآمدی تحصیلی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

رشد و بالندگی هر جامعه‌ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است. نظام آموزشی زمانی می‌تواند کارآمد و موفق باشد که کیفیت تحصیلی دانش‌آموزان را در دوره‌های مختلف مورد توجه قرار دهد. اشتیاق تحصیلی، یکی از انواع اشتیاق می‌باشد که به میزان انرژی که یک یادگیرنده برای انجام کارهای تحصیلی خود، صرف می‌کند و نیز به میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده، اطلاق می‌شود (قدم پور، فرهادی و نقی بیرانوند، ۱۳۹۵). در همین راستا در چند سال اخیر پدیده‌ای که توجه صاحب نظران، مسئولان و پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده، مفهوم اهمال کاری تحصیلی است. اهمال کاری، باتوجه به پیچیدگی و مولفه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری انواع گوناگونی دارد؛ اهمال کاری وسواس گونه، اهمال کاری در تصمیم گیری، اهمال کاری رنجورانه و اهمال کاری تحصیلی. متداول‌ترین نوع آن، بخصوص در حوزه تعلیم و تربیت، اهمال کاری تحصیلی است. اهمال کاری تحصیلی تکمیل تکالیف در منزل، آماده شدن برای امتحانات و ارائه پروژه‌های ترم "در آخرین لحظات" است. در بسیاری از افراد اهمال کاری بصورت یک ویژگی فردی ظاهر می‌شود که با تکرار رفتارهای تاخیری مکرر ارتباط دارد (روچات و لیندن، ۲۰۱۵).

اهمال کاری تحصیلی یکی از مشکلات شایع در می‌باشد که به طور کلی، عملکرد دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به عنوان یک تأخیر داوطلبانه از یک دوره تحصیلی و انتظار برای بدتر شدن شرایط ناشی از تأخیر در نظر گرفته شده است (ویسر، کورثاگن و اسکونبوم، ۲۰۱۸). همچنین به عنوان یک نوع از شکست یا اختلال خود مراقبتی توصیف شده است، که به عدم توانایی کنترل و نظارت، تنظیم و کنترل بر افکار، احساسات، تحریک و عملکرد در رابطه با استانداردهای مورد نظر ختم می‌شود و افراد به این دلیل اهمال کاری نمی‌کنند که در آن‌ها قصد انجام یک کار یا فعالیت وجود ندارد، بلکه به این دلیل دچار تعلل می‌شوند که آنچه را قصد دارند عملی نمی‌سازند. اهمال کاری تحصیلی تقریباً همیشه بر بهره‌وری و بهزیستی افراد اثر سوء دارد و در خصوص تکالیف تحصیلی یک مشکل رایج در میان دانش‌آموزان است که از مهم‌ترین علل شکست یا فقدان موفقیت فراگیران در یادگیری و دستیابی به برنامه‌های پیشرفت تحصیلی است (ناتوریل-آلفونسو، پیاراندا، ویکنت و ماکرو-جیمز، ۲۰۲۰). حیدری (۱۳۸۹) رابطه منفی و معنادار اهمال کاری با موفقیت تحصیلی را نشان می‌دهد. سولومون و راثبلوم (۲۰۱۹) بیان می‌کنند که اگرچه دانش‌آموزان دلایل متعددی برای اهمال کاری می‌آورند، اکثریت دلایل آنها مربوط به ترس از شکست (شامل اضطراب در عملکرد، کمال گرایی و کمبود اعتماد به نفس) است. همچنین خودکارآمدی تحصیلی، به طور خاص، به معنی اطمینان در انجام وظایف تحصیلی مانند خواندن کتاب، پاسخ به سؤالات در کلاس و آمادگی جهت آزمون است. سطوح بالای خودکارآمدی تحصیلی منجر به میانگین نمرات بالاتر و پایداری برای تکمیل تکالیف می‌شود، در نتیجه دانش‌آموزانی که خودکارآمدی تحصیلی بالاتری دارند، سازگاری تحصیلی بهتری دارند (فولادوند، فرزاد، شهریاری و سنجر، ۲۰۰۹)، و راهبردهای یادگیری سودمندتری را به کار برده و در نهایت، کارکرد بهتری خواهند داشت (جمالی، نوروزی و طهماسبی، ۱۳۹۲). می‌توان اذعان داشت که خودکارآمدی تحصیلی یکی از متغیرهای تعیین‌کننده و کارآمد انسان‌ها به عنوان منابع نیروی انسانی در جامعه است و والدین و شیوه‌های تربیتی و فرزند پروری آنها نقش تعیین‌کننده در تحقق این امر دارند چرا که فردای هر جامعه به دست توانا و هدایتگر آنها رقم خورده است. مهم‌ترین عامل موثر در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان نسبت به تحصیل، خانواده است. با اینکه نهاد آموزش و پرورش یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی که کودک سالیان درازی از عمر گرانبهای خود را در آن سپری می‌کند، یا اینکه نظام آموزشی و پرورشی و خانواده به عنوان دو مکمل هر روز در حال ترقی و پیشرفت می‌باشند (استواری، ۱۳۹۶).

^۱Academic procrastination^۲Rochat & Linden^۳Visser, Korthagen & Schoonenboom^۴Naturil-Alfonso, Peñaranda, Vicente & Marco-Jiménez

از متغیرهای پژوهش که می‌تواند با اهمال کاری تحصیلی در ارتباط باشد، اعتیاد به گوشی همراه و خودکارآمدی تحصیلی است. تلفن همراه، ابزاری است که در یک زمان کوتاه، کاملاً محبوبیت پیدا کرده است (هاکواما و هاکویاما، ۲۰۱۳)؛ به طوری که در سال ۲۰۰۹، ۴٫۷ میلیارد نفر از تلفن همراه استفاده می‌کردند که در این زمان جمعیت کل دنیا ۶٫۸ میلیارد نفر بود. حال آنکه امروزه نسبت به اوایل از اولویت بیشتری در زندگی افراد جامعه برخوردار است و استفاده از آن جزئی از زندگی افراد شده است. به طوری که افراد وابسته به آن، اغلب اوقات تجربه خیالی لرزش (ویبره) تلفن همراه را دارند (دروین، کیسر، میلر، ۲۰۱۲). این فناوری نوین بدلیل قابلیت‌های زیادی که دارد دارای محبوبیت است. از جمله این قابلیت‌ها می‌توان به قابلیت‌هایی همچون، دوربین، پیامک، صدا، تقویم، دفترچه تلفن و ... اشاره کرد. اما آنچه که بر محبوبیت این فناوری افزوده است، امکان دسترسی به اینترنت و هوشمند بودن آن است (کاتز، ۲۰۱۹).^۵

رشد سریع و روزافزون صنعت ارتباطات و مخابرات و کاربری عمومی تلفن‌های همراه در ایران در چند سال اخیر شدت بیشتری به خود گرفته است؛ به طوری که اکنون حدود چهار میلیون تلفن همراه دائمی و اعتباری در ایران وجود دارد و این رقم همچنان در حال افزایش است (آویانا، ۲۰۱۴). رشد ارتباطات و تکنولوژی اگرچه در زمینه‌های مختلف از جمله سرعت بخشیدن به کارها و کاهش فاصله‌ها به عنوان یک فرصت، می‌تواند یک تهدید نیز تلقی شده و به علت داشتن امواج الکترومگنیتی که باعث بروز مشکلاتی در سلامت انسان شود (اسلامیان، ۲۰۱۴). یافته‌های پژوهش‌های مختلف در امریکا درباره پیام کوتاه تلفن همراه نشان داد، جوانانی که به طور افراطی و اعتیادگونه از پیام کوتاه تلفن همراه استفاده می‌کنند سطح بالایی از تکانشگری، احساس تنهایی و اضطراب اجتماعی را دارند (آزوکی، ۲۰۱۸). مطالعات نشان داده‌اند، بین استفاده مشکل‌ساز از تلفن همراه، با پرخاشگری، سیگارکشیدن، تمایل به خودکشی و پایین بودن عزت نفس، در همه سنین و دو جنس، ارتباط مثبت وجود دارد (تاکائو، تاکاهاشی، کیتامورا، ۲۰۱۱). همچنین ورنر و راک^۶ (۲۰۱۰) در پژوهشی متوجه شدند که افراد معتاد در صورتی که تلفن همراهشان نباشد، احساس افسردگی، شکست و تنهایی می‌کنند. عوامل مختلفی بر اعتیاد به گوشی همراه در دانش آموزان تأثیرگذار می‌باشند، از جمله عوامل تأثیرگذار اهمال کاری تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی آنها می‌باشد. اهمال کاری، برای توصیف اقدام به انجام عملی که به صورت غیرضروری به تأخیر افتاده است، به کار می‌رود و در نهایت زمانی تمایل به تکمیل آن کار در فرد به وجود می‌آید که از نظر هیجانی احساس ناراحتی کند (سولومون و راثبلوم، ۲۰۱۹). با توجه به موارد بیان شده، در رابطه با اهمال کاری تحصیلی و اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی، مرور پژوهش‌ها نشان می‌دهد که پژوهش‌های پیشین نقش فرهنگی و اجتماعی را در این متغیرها مورد بررسی قرار نداده‌اند که در این پژوهش به این پرسش پاسخ داده می‌شود که آیا بین اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان پسر رابطه وجود دارد؟

۲. روش‌شناسی

این پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی است. با توجه به اینکه محقق درصدد بررسی رابطه اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان پسر می‌باشد، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه

^۱ Mobile phone addiction

^۲ academic self-efficacy

^۳ Hakoama & Hakoyama

^۴ Drouin, Kaiser & Miller

^۵ Katz

^۶ Avianne

^۷ Azuki

^۸ Takao, Takahashi, Kitamura

^۹ Werner, Rock

آماري این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر متوسطه اول شهر خواف در سال ۱۳۹۹، به تعداد ۷۸۰ تشکیل دادند. نمونه آماری در این پژوهش، بر طبق جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) ۲۵۴ نفر از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. پژوهشگر پس از اخذ تاییدیه اخلاقی و کسب مجوزهای رسمی از اداره آموزش و پرورش شهر خواف، با حضور در مدارس این شهر ضمن معرفی خود، ۲۵۴ نفر از دانش‌آموزان پسر متوسطه اول از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب کرد. پس از انتخاب نمونه‌ها، پرسشنامه اعتیاد به گوشی همراه هونگ یونگ کو، پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثلوم و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران، به صورت آنلاین (الکترونیکی) در واتساپ و گروه‌های مجازی دیگر بین آنها توزیع و توسط شرکت کنندگان به صورت جداگانه تکمیل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آمار استنباطی از معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار PLS استفاده می‌شود.

۳. یافته‌ها

پیش پردازش داده‌ها

پیش پردازش داده‌ها یکی از مهم‌ترین عوامل در بکارگیری نرم افزارهای معادلات ساختاری است که با انجام این عمل داده‌های ما به صورت تمیز شده، تفکیک شده و عاری از هر گونه مشکل در داده‌های خام ما در می‌آید تا در اجرای نرم افزار مشکلی برای ران شدن نرم افزار به وجود نیاید. پیش پردازش‌ها شامل چندین مرحله می‌باشد که به ترتیب باید انجام داد. لازم به ذکر است که یکی از مراحل تشخیص نرمال بودن داده‌ها است که با توجه به عدم حساسیت نرم افزار PLS به این پیش فرض نیازی به انجام این مرحله نیست، اما جهت بکارگیری ضریب همبستگی مناسب این مهم نیز آزمون شده است.

آلفای کرونباخ داده‌ها (پایایی) قبل از انجام معادلات ساختاری

جدول ۱- آلفای کرونباخ متغیرها پنهان

متغیرهای مکنون (پنهان)	آلفای کرونباخ
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۸۲
اعتیاد به گوشی همراه	۰/۷۸
اهمال کاری تحصیلی	۰/۷۹

کلیه متغیرها مقادیر آلفایشان بالای ۰/۷ است که این نشان از همبستگی درونی سؤالات دارد.

شناسایی Missingها و مدیریت آنها

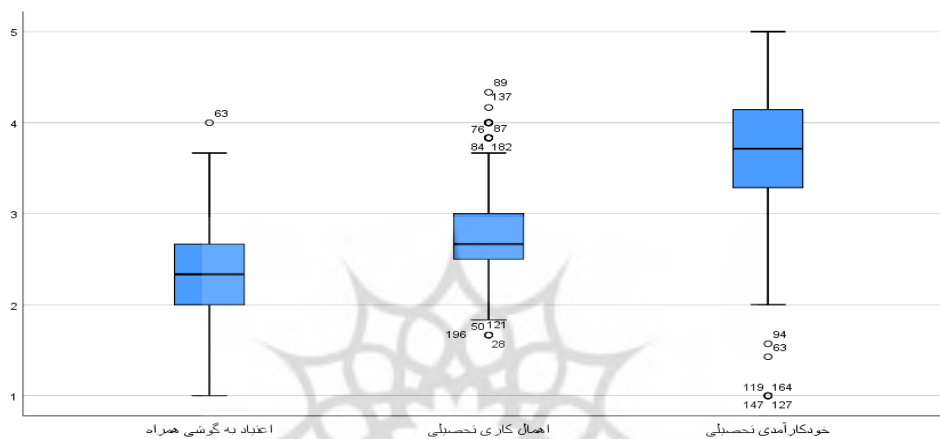
جدول ۲- شناسایی Missing Value Statistics

متغیرها	Valid	Missing
اهمال کاری تحصیلی	۲۵۴	۰

۰	۲۵۴	اعتیاد به گوشی همراه
۰	۲۵۴	خودکارآمدی تحصیلی

با توجه به جدول ۲ همانطور که مشاهده می شود هیچ داده مفقود شده ای در داده ها وجود ندارد. این امر نشان دهنده این است که همه افراد به تمامی سوالات پاسخ داده اند.

شناسایی داده های پرت و مدیریت آن ها

نمودار ۱- شناسایی داده های پرت

با توجه به نمودار ۱ متوجه می شویم که داده پرتی وجود ندارد و تمامی جواب ها در بازه پاسخگویی طیف لیکرت قرار دارد.

نرمالیتی داده ها

جدول ۳- نتایج نرمال بودن متغیرهای موجود در پژوهش

نتیجه آزمون	ضریب کشیدگی		ضریب چولگی		متغیرها
	خطای استاندارد	مقدار آماره	خطای استاندارد	مقدار آماره	
نرمال است	۰/۳۰۴	۰/۳۹	۰/۱۵۳	۰/۵۸	اهمال کاری تحصیلی
نرمال است	۰/۳۰۴	۰/۶۲	۰/۱۵۳	۰/۴۰	اعتیاد به گوشی همراه
نرمال است	۰/۳۰۴	۱/۲۸	۰/۱۵۳	-۰/۹۲	خودکارآمدی تحصیلی

همانطور که در جدول ۳ مشخص است، ضریب چولگی و کشیدگی تمامی متغیرهای مورد مطالعه در بازه (۲+ و ۲-) قرار دارد و مقدار خطای استاندارد ضریب چولگی و کشیدگی در بازه (۲+ و ۲-) قرار گرفته است و نشان از نرمال بودن داده‌ها است.

آزمون کفایت حجم نمونه برای تحلیل عاملی (KMO)

جدول ۴- آزمون Bartlett's و KMO

مقادیر	شاخص‌ها	
۰/۷۶۳	مقدار آماره kmo	
۲۷۷/۰۹	مقدار کای اسکوئر	آزمون کرویت بارتلت
۳	درجه آزادی	
۰/۰۰۰	سطح معناداری	

منبع: یافته‌های تحقیق.

در جدول ۴ چون مقدار آماره KMO برابر ۰/۷۶۳ و بیشتر از ۰/۷۰ می‌باشد و آزمون Bartlett's معنادار می‌باشد، اینگونه استنباط می‌شود که کفایت حجم نمونه ما مورد تأیید قرار می‌گیرد. در بخش آمار استنباطی از مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی، آزمون تی تک نمونه‌ای مستقل و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

آزمون ضریب همبستگی پیرسون

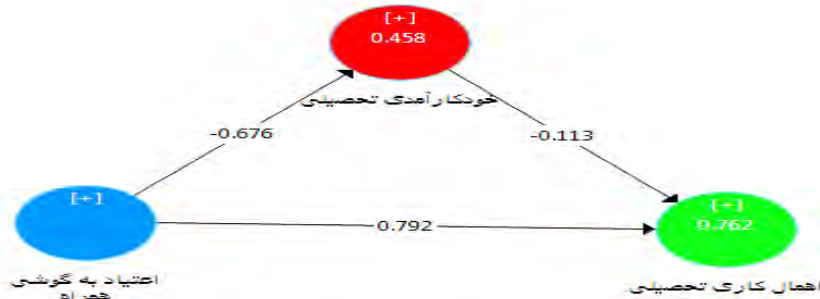
جدول ۵- ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

متغیرها	۱	۲	۳
۱. خودکارآمدی تحصیلی	۱		
۲. اعتیاد به گوشی همراه	**۰/۴۸-	۱	
۳. اهمال کاری تحصیلی	**۰/۴۹-	**۰/۷۳	۱

** در سطح ۰/۰۱ معنی داری است. * در سطح ۰/۰۵ معنی داری است.

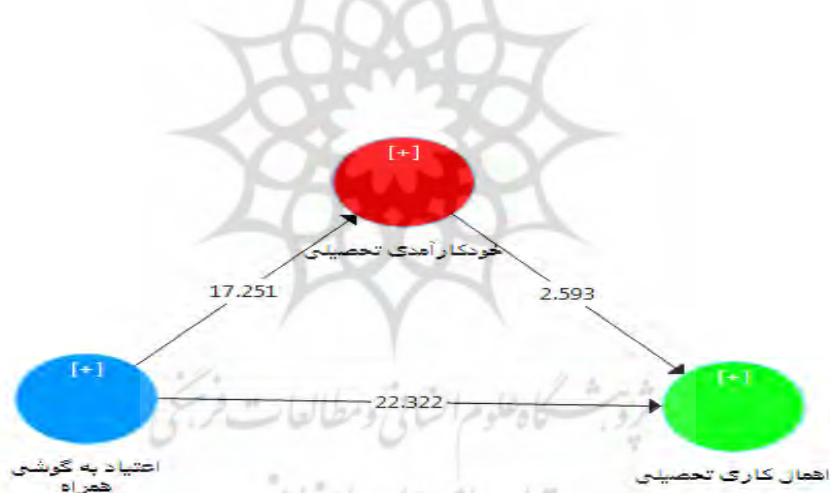
با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین دو به دوی متغیرها کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ محاسبه شده است می‌توان بیان کرد که بین تمامی این متغیرها همبستگی و ارتباط معناداری وجود دارد.

بررسی مدل نظری پژوهش با روش مدل سازی معادلات ساختاری

نمودار ۲- ضرایب مسیر

در شکل ۲ ضرایب مسیر که بیانگر شدت رابطه است، مشاهده می شود. اندازه ضریب مسیر نشان دهنده قدرت و قوت رابطه بین دو متغیر است. براساس ضرایب مسیرها می توان گفت که اعتیاد به گوشی همراه با ضریب مسیر (۰/۷۹۲)، خودکارآمدی تحصیلی با ضریب مسیر (-۰/۱۱۳)، بر اهمال کاری تحصیلی تأثیر دارند.

نمودار ۳- t-value برای تمامی مسیرها

در نمودار ۳ مقادیر t-value برای تمامی مسیرها از مقدار استاندارد قدرمطلق ۱/۹۶ بیشتر است و گواه بر وجود رابطه معناداری بین متغیرهای پژوهش دارد.

تحلیل مدل اندازه گیری

مدل اندازه گیری مدلی است که در آن روابط بین متغیرهای مشاهده پذیر و مکنون مورد توجه قرار گرفته و اندازه گیری می شود. در این بخش به بررسی کلیه تست های مربوط به مدل اندازه گیری در نرم افزار PLS می پردازیم و آن ها را مورد تحلیل قرار می دهیم. برای بررسی برازش مدل های اندازه گیری معیارهای زیر استفاده شده است:

۱- آزمون پایایی (آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی)

۲- روایی همگرا (همگن بودن، میانگین واریانس استخراجی (AVE) و مقایسه CR با AVE)

۳- روایی واگرا (آزمون فورنل و لاکر (۱۹۸۷))

آزمون های پایایی (ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی)

جدول ۶- نتایج ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی

ضریب پایایی ترکیبی (CR>0.7)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha >0.7)	متغیرهای پژوهش
۰/۸۳	۰/۸۲	خودکارآمدی تحصیلی
۰/۸۹	۰/۷۸	اعتیاد به گوشی همراه
۰/۸۵	۰/۷۹	اهمال کاری تحصیلی

همانطور که در جدول ۶ ملاحظه مشاهده می شود، نتایج ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرها آورده شده است که با توجه به حدود استاندارد برای هر دو معیار، نتیجه می شود که مقدار ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای تمامی سازه های پژوهش مورد قبول می باشند.

ب: آزمون میانگین واریانس استخراجی (AVE) Average Variance Extracted و مقایسه آن با ضریب پایایی ترکیبی

جدول ۷- نتایج بررسی روایی همگرا با معیار AVE

متغیرها	AVE	CR	CR>AVE
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۶۰۶	۰/۸۳	OK
اعتیاد به گوشی همراه	۰/۶۳۲	۰/۸۹	OK
اهمال کاری تحصیلی	۰/۶۵۱	۰/۸۵	OK

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای AVE (۰/۵) است (فورنل، ۱۹۸۱). در جدول فوق تمامی متغیرها دارای میانگین واریانس استخراجی بالای ۰/۵ می باشند. درستی نتایج روایی همگرا با استفاده از این شاخص تایید می شود. همچنین در تمامی متغیرهای مکنون CR>AVE بوده است و شرط چهارم روایی همگرا برقرار است. با توجه به چهار تست انجام شده می توان نتیجه گرفت که مدل پژوهشی از روایی همگرایی مناسبی برخوردار است.

آزمون روایی واگرا

جدول ۸- نتایج روایی واگرا به روش فورنل و لارکر

متغیرها	خودکارآمدی تحصیلی	اعتیاد به گوشی همراه	اهمال کاری تحصیلی
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۷۷۵		
اعتیاد به گوشی همراه	۰/۸۶۹	۰/۸۰۹	
اهمال کاری تحصیلی	۰/۶۷۶	۰/۶۴۹	۱

جدول ۸ نتایج بررسی روایی واگرا را به روش فورنل و لارکر (۱۹۸۱) نشان می‌دهد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که، مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون از مقدار همبستگی میان آنها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی، بیشتر است. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرهای مکنون تعاملی بیشتری با سوالات خود دارند تا با سازه‌های دیگر. عبارتی دیگری روایی واگرا متغیرهای مدل در حد قابل قبولی می‌باشد.

تمامی معیارهای آلفای کرونباخ، معناداری بارهای عاملی بین سوالات و متغیرهای مکنون، ضریب پایایی ترکیبی، AVE و روایی واگرا به روش فورنل و لارکر مناسب بودن مدل اندازه‌گیره را نشان می‌دهد. بدین مفهوم که پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش همان چیزی را می‌سنجد که مدنظر پژوهشگر است.

تحلیل مدل ساختاری

پس از تحلیل و بررسی مدل اندازه‌گیری، مدل‌های ساختاری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد مدل ساختاری، مدلی که در آن روابط بین متغیرهای مکنون مستقل (برون‌زا) و وابسته (درون‌زا) مدنظر است. مدل ساختاری تنها متغیرهای پنهان را به همراه روابط میان آنها بررسی می‌کند.

جدول ۹- ضرایب بار عامل استاندارد شده و مقدار t بین متغیرهای مکنون

سازه‌های مستقل	سازه وابسته	ضریب مسیر (β)	مقدار t	سطح معنی داری
خودکارآمدی تحصیلی	اهمال کاری تحصیلی	۰/۷۹۲	۲۲/۶۶	۰/۰۰۰
اعتیاد به گوشی همراه	اهمال کاری تحصیلی	-۰/۶۷۶	۱۶/۲۸	۰/۰۰۰
اعتیاد به گوشی همراه	خودکارآمدی تحصیلی	-۰/۰۱۱	۲/۶۶	۰/۰۰۸

با توجه به نتایج جدول ۹ مقادیر t محاسبه شده بین تمامی متغیرهای مستقل و وابسته موجود در مدل بزرگتر از ۱/۹۶ بوده و در سطح ۹۵ درصد معنادار هستند و مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

شاخص ضریب تعیین (R^2) متغیرهای مکنون درون زاجدول ۱۰- ضریب R^2 متغیرهای وابسته پژوهش

R^2	متغیرهای وابسته (دروانزا)
۰/۷۶۲	اهمال کاری تحصیلی
۰/۴۵۸	خودکارآمدی تحصیلی

مقدار R^2 برای متغیرهای درون‌زای اهمال کاری تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی به ترتیب برابر ۰/۷۶۲ و ۰/۴۵۸ محاسبه شده است. لذا اینگونه استنباط می‌شود که اعتیاد به گوشی همراه و خودکارآمدی تحصیلی توانسته‌اند ۷۶/۲ درصد از تغییرات اهمال کاری تحصیلی را برآورد نمایند و مابقی تغییرات (واریانس) این متغیر وابسته به سایر عوامل و فاکتورهایی است که در مدل و این تحقیق در نظر گرفته نشده است. همچنین ضریب تعیین خودکارآمدی تحصیلی نشان می‌دهد که اعتیاد به گوشی همراه ۴۵/۸ از تغییرات خودکارآمدی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند.

شاخص ارتباط پیش‌بینی Q^2 جدول ۱۱- ضریب Q^2 متغیرهای وابسته پژوهش

Q^2	متغیرهای وابسته (دروانزا)
۰/۴۳۴	اهمال کاری تحصیلی
۰/۴۶۷	خودکارآمدی تحصیلی

همانطور که نتایج جدول ۱۱ نشان می‌دهد، مقدار Q^2 برای متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در سطح مناسبی قرار دارد و حاکی از آن است که قدرت پیش‌بینی مدل در خصوص این متغیرها در حد قابل قبول می‌باشد.

معیار اندازه اثر (f^2)جدول ۱۲- ضرایب f^2 متغیرهای پژوهش

نتیجه	f^2	سازه وابسته	سازه‌های مستقل
مطلوب	۰/۰۲۹	اهمال کاری تحصیلی	خودکارآمدی تحصیلی

مطلوب	۰/۴۳	اهمال کاری تحصیلی	اعتیاد به گوشی همراه
مطلوب	۰/۸۴۴	خودکارآمدی تحصیلی	اعتیاد به گوشی همراه

شدت تاثیر خودکارآمدی تحصیلی و اعتیاد به گوشی همراه بر اهمال کاری تحصیلی به ترتیب برابر (۰/۲۹) و (۰/۴۳) می باشد.

معیار همخطی (VIF)

جدول ۱۳- نتایج مربوط به شاخص همخطی متغیرهای مستقل

نتیجه	VIF متغیر مستقل	مسیر
کمتر از ۵ و مناسب	۱	خودکارآمدی تحصیلی
کمتر از ۵ و مناسب	۱	اعتیاد به گوشی همراه
کمتر از ۵ و مناسب	۱	اهمال کاری تحصیلی

مقدار VIF برای متغیرهای مستقل کمتر از حد مرزی ۵ برآورد شده که نشان می دهد هیچ مشکل هم خطی بین داده ها مشاهده نشده است. در حقیقت نتایج جدول فوق حکایت از نبود مشکل هم خطی دارد. بنابراین با توجه به معیارهای مربوط به مدل ساختاری و نتایج بدست آمده، می توان اینگونه استنباط نمود که مدل های ساختاری مورد تایید واقع شده؛ به طوری که می توان به سراغ برازش مدل عمومی رفت و در نهایت فرضیات تحقیق را آزمون نمود. شاخص های ضریب تعیین، شاخص ارتباط پیش بینی و شاخص شدت تاثیر ضرایب مسیر بتا و معنی داری آن همگی در حد مناسب و قابل قبول بوده که مناسبت مدل های ساختاری را به نمایش گذاشته است.

بررسی مدل کلی

جدول ۱۴- نتایج برازش کلی مدل با معیار GOF

$\overline{R^2}$	<i>Communalities</i>
۰/۶۱	۰/۵۳۵
$GOF = \sqrt{0.61 \times 0.535} = 0.571$	
سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ بترتیب برازش ضعیف، متوسط و قوی	

وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار $0/01$ ، $0/25$ و $0/36$ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای نیکویی برازش معرفی کرده اند؛ به طوری که Communalitney نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه است و R^2 میانگین مقادیر R Squares سازه‌های درون زای مدل است. با توجه به اینکه مقدار GOF برابر $0/571$ به دست آمد و این مقدار بیشتر از $0/36$ است نشان از برازش قوی مدل کلی پژوهش دارد. بنابراین می‌توان گفت برازش کلی مدل پژوهش بسیار مناسب می‌باشد.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

جدول ۱۵- بررسی فرضیه اصلی تحقیق

مسیر	تأثیر مستقیم	تأثیر غیر مستقیم	تأثیر کل	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
اعتیاد به گوشی همراه ← اهمال کاری تحصیلی	0/792	0/076	0/868	22/32	0/000	تایید شد
خودکارآمدی تحصیلی ← اهمال کاری تحصیلی	-0/11	-	-0/11	2/59	0/000	تایید شد

همانطور که در جدول ۱۵ مشاهده می‌گردد، تأثیر متغیر اعتیاد به گوشی همراه بر اهمال کاری تحصیلی با ضریب مسیر (0/792) و مقدار آماره تی (22/32) مورد قبول واقع شد ($p=0.000 < 0.05$). همچنین تأثیر خودکارآمدی تحصیلی با ضریب مسیر (-0/11) بر اهمال کاری تحصیلی تایید گردید ($p=0.000 < 0.05$). با توجه به معناداری این دو مسیر در قالب یک مدل میتوان استنباط کرد که متغیرهای خودکارآمدی تحصیلی نقش واسطه‌ای را در تأثیرگذاری اعتیاد به گوشی همراه بر اهمال کاری تحصیلی ایفا می‌نماید. به عبارت دیگر اینگونه تفسیر می‌شود که اعتیاد به گوشی همراه علاوه بر تأثیر مستقیم خود بر اهمال کاری تحصیلی ($\beta = 0/792$) از طریق خودکارآمدی تحصیلی به اندازه ($\beta = 0/076$) تأثیر غیرمستقیم و معناداری دارد.

۴. نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر بود. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر متوسطه اول شهر خواف در سال ۱۳۹۹، به تعداد ۷۸۰ نفر تشکیل دادند. نمونه آماری در این پژوهش، بر طبق جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) ۲۵۴ نفر از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه اعتیاد به گوشی همراه هونگ یونگ کو، پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثلوم و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار PLS استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین اهمال کاری

تحصیلی با اعتیاد به گوشی همراه و نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

در تبیین این یافته براساس نظریه بندورا (۱۹۸۶، ۱۹۹۷)؛ خودکارآمدی یکی از مهمترین عوامل تنظیم رفتار انسان است. قضاوت‌های ناکارآمدی فرد در یک موقعیت، بیشتر از کیفیت و ویژگی های خود موقعیت، استرس را به وجود می‌آورند. افراد با خودکارآمدی کم، تفکرات بدبینانه راجع به توانایی‌های خود دارند. بنابراین، این افراد از هر موقعیتی که طبق نظر آنها از توانایی‌هایشان فراتر باشد، اجتناب می‌کنند. در مقابل، افراد با خودکارآمدی بالا، تکالیف سخت را به عنوان چالش‌هایی که می‌توانند بر آن‌ها مسلط شوند، در نظر می‌گیرند؛ آنها تکالیف چالش‌انگیز را انتخاب می‌کنند، سریع‌تر حس کارآمدی‌یشان بهبود می‌یابد و در صورت وجود مشکلات، تلاش‌شان حفظ می‌شود. در نتیجه خودکارآمدی تحصیلی بر کیفیت هیجانی و آسیب‌پذیری در برابر استرس و افسردگی و واکنش فرد در برابر موقعیت‌های تهدیدکننده اثر دارد. خودکارآمدی تحصیلی بالا، باعث می‌شود دانش‌آموزان اعتقاد داشته باشند می‌توانند استرس‌های تحصیلی را کنترل کند و به توانایی خود اطمینان بیشتری خواهند داشت و میزان استرس تجربه شده توسط این افراد نیز کمتر است (سولبرگ و توریس، ۲۰۱۵)، در نتیجه مجموع این عوامل باعث کاهش اهمال کاری تحصیلی و اعتیاد به گوشی همراه دانش‌آموزان می‌گردد. در همین راستا گرف (۲۰۱۹) پژوهش را با عنوان «تأثیر خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال کاری تحصیلی در دانش‌آموزان انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که خودکارآمدی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده اهمال کاری تحصیلی باشد. همانطور که فرض شد، میزان بالای خودکارآمدی با میزان پایین اهمال کاری تحصیلی همراه می‌باشد. همچنین فرلا و والک (۲۰۱۹) در مطالعه خود نشان دادند باورهای مثبت دانشجویان درباره توانایی‌های خود نظم‌دهی یادگیری بر میزان خودکارآمدی ایشان در عملکرد تحصیلی می‌افزاید و در نهایت سبب بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌شود و این بدین معناست که فعالیت‌های تحصیلی خودانگیزانه دانشجویان از میزان باورهای خودکارآمدی متأثر می‌شود.

منابع

۱. استواری، میترا. (۱۳۹۶). رابطه سبک های فرزند پروری با پرخاشگری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر دوره متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرودشت.
۲. جمالی، مکيه؛ نوروزی، آريتا و طهماسبی، رحيم. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر خودکارآمدی تحصیلی و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، دوره ۱۳، شماره ۸، ۶۲۹-۶۴۱.
۳. حیدری، محمود. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه خودناتوانسازی در مدل ساختاری پیش‌بینی موفقیت تحصیلی. رساله دکتری، دانشگاه شهید بهشتی.
۴. قدم پور، عزت اله؛ فرهادی، علی و نقی بیرانوند، فاطمه. (۱۳۹۵). تعیین رابطه بین فرسودگی تحصیلی با اشتیاق و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، دوره ۸، شماره ۲، ۶۸-۶۰.

5. Avianne, T. (2014). Cell phone addiction at FMS Franklin Middle School. *Franklin Middle School Newspaper*, 28(1), 4-7.
6. Azuki, T. (2018). Today's mobile phone users: current and Emerging Trends. *Telecom Trend*, 11(9), 1. (Access in: www. azukisystems. com).

¹Solberg & Torres

²Graff

³Ferla & Valcke

7. Drouin, M., Kaiser, D. H., & Miller, D. A. (2012). *Phantom vibrations among undergraduates: Prevalence and associated psychological characteristics*. *Computers in Human Behavior*, 28(4), 1490-1496.
8. Eslamian, G. (2014). Asarat zisti telfonhaye hamrah. *Journal of Iran Medical Phisycs*, (7), 85-91.
9. Ferla, J., & Valcke, M. (2019). Academic selfefficacy and academic self-concept: Reconsidering structural relationships. *Learning and Individual Differences*, 19, 499–505.
10. Fooladvand, K. H., Farzad, V., Shahraray, M., & Sangari, A. A. (2009). Role of social support, academic stress and academic self-efficacy on mental and physical health. *Contemporary Psychology*, 4(2), 81- 93.
11. Graff, M. (2019). Self-Efficacy Beliefs and Academic Procrastination. *North American Journal of Psychology*, 21(1).
12. Hakoama, M., & Hakoyama, S. (2013). The impact of cell phone use on social networking and development among college students. *The American Association of Behavioral and Social Sciences Journal*, 15(1), 1- 20.
۱۳. Katz, J. E. (۲۰۱۹). *Handbook of mobile communication studies*. The MIT PRESS.
14. Naturil-Alfonso, C., Peñaranda, D., Vicente, J., & Marco-Jiménez, F. (2020). *Procrastination: the poor time management among university students*. In 4th International Conference on Higher Education Advances (HEAD'18) (pp. 1-8). Editorial Universitat Politècnica de València.
15. Rochat, L., Van der Linden, M. (2015). Cognitive, emotional, and motivational factors related to procrastination: A cluster analytic approach. *Personality and Individual Differences*, 76, 1-6.
16. Solberg, S., & Torres, J. (2015). Role of selfefficacy, stress, social integration, family support in Latino college student persistence and health. *Journal of Vocational Behavior*, 59, 53-63.
۱۷. Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (۲۰۱۹). *Procrastination Assessment Scale-Students (PASS)*. In J. Fischer and K. Corcoran (Eds.) *Measure for Clinical Practice (Volume 2)*, pp. 446-452). New York: The Free Press.
۱۸. Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (۲۰۲۰). *Procrastination Assessment Scale-Students (PASS)*. In J. Fischer and K. Corcoran (Eds.) *Measure for Clinical Practice (Volume 2)*, pp. 446-452). New York: The Free Press.
19. Takao, M., Takahashi, S., & Kitamura, M. (2011). Addictive Personality and Problematic Mobile Phone Use: *CyberPsychology & Behavior*, 12 (5), 7-501.
20. Visser, L., Korthagen, F. A., & Schoonenboom, J. (2018). Differences in learning characteristics between students with high, average, and low levels of academic procrastination: Students' views on factors influencing their learning. *Frontiers in Psychology*, 9, 808.
21. Werner, N. E., & Rock, D. (2010). Involvement in internet aggression during early adolescence. *J Youth Adolesc*, 39 (6), 19-607.

Investigating the Relationship Between Academic Procrastination and Cell Phone Addiction with the Mediating Role of Academic Self-efficacy in Male Students

Mahvash Arabzoozani^{1*}, Ali Shirafkan Kopken²

¹ Master student of educational psychology, Payame Noor University, Semnan, Iran. (Corresponding Author)

² Assistant Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Semnan, Iran.

Abstract

The aim of the present study was to investigate the relationship between academic procrastination and mobile phone addiction and the mediating role of academic self-efficacy in male students. Academic procrastination is one of the most common problems that generally affects students' performance. The method of the present study is descriptive-correlational and the statistical population of this study consisted of 780 high school students in Khaf in 1399. Statistical sample In this study, according to Krejcie and Morgan (1970) table, 254 people were selected through available sampling method. The data collection tools were Hong Yong Ko's mobile phone addiction questionnaire, Solomon and Ratblum's academic procrastination questionnaire, and Patrick et al.'s academic self-efficacy questionnaire. To analyze data from descriptive statistics such as; Mean, standard deviation, minimum and maximum scores and inferential statistics, structural equations were used using PLS software. Findings showed that there is a significant relationship between academic procrastination with cell phone addiction and the mediating role of academic self-efficacy in male students.

Keywords: academic procrastination, cell phone addiction, academic self-efficacy, male students.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی